

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 3 kwietnia 2020 r., skierowanym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W., M. N. i I. N. wnieśli o:

1. zasądzenie od pozwanego na ich rzecz łącznie kwoty 37.898,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

a) co do kwoty 36.478,49 zł od dnia 5 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty,

b) co do kwoty 1.419,94 zł od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty;

2. zasądzenie od pozwanego na ich rzecz łącznie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty i opłat skarbowych od pełnomocnictw w wysokości 68 zł.

Powodowie zakwestionowali jako abuzywne te postanowienia umowy kredytu i regulaminu do umowy kredytu, które zawierały klauzule indeksacyjne, a mianowicie: **§1 ust. 3A, §10 ust. 5, §12 ust.5 i § 15 ust. 4 - umowy** oraz **§1 ust. 2, §23 ust. 2 i 3, §26 ust. 2 i §31 ust.3 – regulaminu**. Oprócz tego powodowie zakwestionowali **§3 ust. 3 umowy** – w zakresie ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

(pozew – k.4-28)

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości, kwestionując je co do zasady i wysokości. Zakwestionowała zawarte w załączniku do pozwu wyliczenie wysokości roszczenia powodów. Podniosła zarzut przedawnienia roszczenia. Wniosła o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

(odpowiedź na pozew – k. 78-116)

W piśmie procesowym z dnia 12 października 2020 r. powodowie dokonali zmiany powództwa poprzez zgłoszenie żądania ewentualnego zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kwoty 5.844,55 zł oraz kwoty 15.439,05 CHF w przypadku uznania przez Sąd, że brak jest podstaw do żądania zwrotu świadczenia w PLN przy spłacie rat bezpośrednio w CHF oraz zgłoszenie żądania ewentualnego zasądzenia kwoty 12.515,03 CHF tytułem zwrotu nienależnych świadczeń spełnionych przez powoda na rzecz strony pozwanej w związku z nieważnością umowy kredytu i ustalenia, że umowa kredytu nr (...) z dnia 25 sierpnia 2008 r. wiążąca strony jest nieważna.

W rezultacie powodowie wnieśli o:

1) zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz łącznie kwoty 37.898,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

a) co do kwoty 36.478,49 zł od dnia 5 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty,

c) co do kwoty 1.419,94 zł od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty,

ewentualnie, na wypadek uznania przez Sąd, że brak jest podstaw do żądania zwrotu świadczenia w PLN przy spłacie rat bezpośrednio w CHF, powodowie wnieśli o:

2) zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz łącznie kwoty:

a) 5.844,55 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 5 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty,

b) 15.439 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następnego po dniu doręczenia stronie pozwanej przedmiotowego pisma procesowego obejmującego zmianę powództwa do dnia zapłaty,

ewentualnie, na wypadek uznania przez Sąd umowy kredytu za nieważną w całości powodowie wniesli o:

3) zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz łącznie kwoty:

c) 21.747,57 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 5 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty,

d) 12.515,03 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następnego po dniu doręczenia stronie pozwanej przedmiotowego pisma procesowego obejmującego zmianę powództwa do dnia zapłaty;

4) ustalenie, że umowa kredytu nr (...) z dnia 25 sierpnia 2008 r. wiążąca strony jest nieważna.

(modyfikacja powództwa k. 213-221)

W piśmie procesowym z dnia 29 listopada 2021 r. powodowie sprecyzowali roszczenie, wskazując, że wnoszą o zasądzenie dochodzonych od pozwanego kwot w częściach równych z uwagi na powstanie w toku postępowania rozdzielenia majątkowej pomiędzy nimi.

(pismo procesowe powodów k. 344)

W piśmie procesowym z dnia 1 grudnia 2021 r. powodowie dokonali kolejnej zmiany powództwa z dnia 3 kwietnia 2020 r. poprzez zmianę kolejności żądań w ten sposób, że dotychczasowe drugie żądanie ewentualne staje się żądaniem głównym, natomiast dotychczasowe żądanie główne, staje się żądaniem ewentualnym.

W rezultacie powodowie wniesli o:

1) zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz łącznie kwoty:

a) 21.747,57 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 5 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty,

b) 12.515,03 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następnego po dniu doręczenia stronie pozwanej przedmiotowego pisma procesowego obejmującego zmianę powództwa do dnia zapłaty;

2) ustalenie, że umowa kredytu nr (...) z dnia 25 sierpnia 2008 r. wiążąca strony jest nieważna.

Ewentualnie, w przypadku nieuwzględnienia powyższego żądania, w wyniku uznania przez Sąd związania stron umową kredytu co do zasady, powodowie wniesli o:

3) zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz łącznie kwoty 37.898,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

a) co do kwoty 36.478,49 zł od dnia 5 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty,

b) co do kwoty 1.419,94 zł od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty,

Ewentualnie, na wypadek uznania przez Sąd, że brak jest podstaw do żądania zwrotu świadczenia w PLN przy spłacie rat bezpośrednio w CHF, powodowie wniesli o:

4) zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz łącznie kwoty:

a) 5.844,55 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 5 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty,

b) 15.439 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następnego po dniu doręczenia stronie pozwanej przedmiotowego pisma procesowego obejmującego zmianę powództwa do dnia zapłaty.

W zakresie kosztów postępowania powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz łącznie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty.

(modyfikacja powództwa k. 349-354)

W piśmie procesowym z dnia 28 marca 2022 r. powodowie wskazali, że w roszczeniu głównym powód dochodzi zapłaty kwoty 21.747,57 zł oraz kwoty 12.515,03 CHF w związku z nieważnością umowy za okres od dnia 5 listopada 2010 r. do dnia 7 grudnia 2015 r. na roszczenie składa się kwota 18.059,60 zł pobrana tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych w okresie od 5 listopada 2010 r. do 5 kwietnia 2012 r. oraz kwota 3.687,97 zł stanowiąca sumę drugiej i trzeciej składki ubezpieczenia niskiego wkładu własnego pobranych w dniach 5 października 2011 r. i 1 października 2014 r. oraz kwota 12.515,03 CHF pobrana tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych w okresie od 7 maja 2012 r. do 7 grudnia 2015 r.

(pismo procesowe powodów k. 382)

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie.

(pismo procesowe pozwanego k. 385-392; e-prot czas 00:14:25, 00:20:07 k. 394)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W dniu 25 sierpnia 2008 r. r. powodowie zawarli z pozwanym, działającym wówczas pod (...) Bank S.A. (zwanym w treści umowy (...)) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF.

Przeznaczeniem środków z kredytu było: finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w T. przy ul. (...), kosztów związanych z ubezpieczeniem spłaty rat kredytu w zakresie poważnego zachorowania oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku oraz kosztów okołokredytowych oraz refinansowanie nakładów poniesionych na zakup przedmiotowej nieruchomości (§ 1 ust. 1i 1A umowy).

Kwota udzielonego kredytu wynosiła 211.000 zł (§ 1 ust. 2 umowy).

Jako walutę waloryzacji wskazano CHF (§1 ust. 3 umowy).

Ustalono, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 5 sierpnia 2008 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 109.947.37 CHF, przy czym jest to wartość jedynie informacyjna, która może różnić się od wartości kredytu wyrażonej w walucie obcej w dniu jego uruchomienia (§3A umowy).

Okres kredytowania oznaczono na 360 miesięcy od dnia 25 sierpnia 2008 r. do dnia 5 września 2038 r. (§ 1 ust. 4 umowy), jednocześnie oznaczono termin spłaty rat kredytu na 5 dzień każdego miesiąca (§1 ust. 6 umowy).

Jako wariant spłaty kredytu ustalono równe raty kapitałowo-odsetkowe (§ 1 ust. 5), które miały być regulowane przez kredytobiorcę w terminach i kwotach, wskazanych w harmonogramie spłat (sporządzonym w CHF), stanowiącym załącznik nr 1 do umowy oraz jej integralną część (§ 10 ust. 1 i ust. 2 umowy).

W § 10 ust. 5 umowy podano, że raty kapitałowo-odsetkowe, spłacane będą w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty, z godziny 14:50 .

Jako prawne zabezpieczenie spłaty kredytu ustanowiono m.in. hipotekę kaucyjną do kwoty 316.500 zł ustanowioną na nieruchomości stanowiącej przedmiot kredytowania, wpisaną na pierwszym miejscu do nowozałożonej księgi wieczystej (§3 ust 1 umowy).

Jako kolejne prawne zabezpieczenie kredytu ustanowiono także ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu w (...) SA na 36-miesięczny okres ubezpieczenia. Przewidziano, że jeśli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlegać będzie automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 108 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Kredytobiorcy upoważnili bank do pobrania środków tytułem zwrotu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w wysokości 3,50% kwoty kredytu objętej ubezpieczeniem 1.664,73 zł oraz do zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w §6 umowy bez odrębnej dyspozycji (§3 ust.3 umowy).

Stosownie do § 11B ust.1 umowy kredytobiorcy upoważnili bank do pobierania środków pieniężnych na spłatę kredytu i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku MultiKonto określonego w §6 ust.3.

Zgodnie z treścią § 9 umowy kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej wynosiła 4,08 % w stosunku rocznym, z tym, że w okresie ubezpieczenia kredytu w (...) S.A., dokonanego zgodnie z § 3 ust.6 z tytułu refinansowania składki na ubezpieczenie pomostowe, oprocentowanie kredytu ulegało zwiększeniu o 1,00 p.p. i wynosiło 5,08 % (§ 1 ust. 8 umowy) .

Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty, w której został udzielony kredyt z dnia 29 maja 2008 r. powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę (...) w wysokości 1,30 % (§ 10 ust. 2 umowy).

Ustalono, że informacja na temat obowiązującego oprocentowania kredytu podawana będzie za pośrednictwem sieci placówek banku, multilinii i strony internetowej banku oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej e-mail (§ 10 ust. 6 umowy).

Zgodnie z § 8 bank pobierał od kredytobiorców prowizję w wysokości określonej w § 1 ust. 7 i 7A płatną jednorazowo w dniu uruchomienia kredytu. Prowizja nie podlegała zwrotowi.

Zgodnie z §12 ust. 5 umowy, wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo – odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty, powodowała, że kwota spłaty przeliczana była po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty.

Wskazano, że z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności (...) z tytułu umowy kredytowej, mBank dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A, z dnia wystawienia BTE lub wytoczenia powództwa (§15 ust. 4 umowy).

W § 29 ust. 1 i 2 umowy zostały zawarte oświadczenia kredytobiorców o tym, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązującymi w (...) oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu, a także zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego, waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorcy oświadczyli, że są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotowego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu.

Postanowiono, że kredytobiorcy ponoszą solidarną odpowiedzialność za zobowiązania wynikające z umowy (§30 ust. 1 umowy).

W §1 ust. 2 zdanie pierwsze Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) (dalej Regulamin) wskazano, że (...) udziela kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem m.in. CHF według tabeli kursowej (...) Banku S.A.

W §1 ust. 2 zdanie pierwsze Regulaminu ustalono, że wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo – odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określona jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu według kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej (...) Banku SA na dzień spłaty.

W §23 ust. 2 Regulaminu ustalono, że wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo – odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określona jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu według kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej (...) Banku SA na dzień spłaty.

W §23 ust. 3 Regulaminu ustalono, że wysokość rat odsetkowych i kapitałowo – odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej (...) Banku SA na dzień spłaty.

W §26 ust. 2 Regulaminu ustalono, że wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo – odsetkowej kredytu waloryzowanego, a także spłata przekraczająca wysokość raty przeliczana jest po kursie sprzedaży danej waluty, ogłaszanych na dzień spłaty.

W §31 ust. 3 Regulaminu ustalono, że w przypadku kredytów złotych waloryzowanych kursem waluty bankowy tytuł egzekucyjny wystawiany jest w złotych, po przeliczeniu wierzytelności (...) na dzień sporządzenia tytułu egzekucyjnego według średniego kursu danej waluty w tym dniu, według tabeli kursowej (...) Banku SA.

(umowa kredytowa – k. 36-40; regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) k. 41-49)

Wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego został złożony przez powodów w dniu 11 lipca 2008 r.

(wniosek kredytowy – k. 129-133)

Decyzja kredytowa została wydana w dniu 6 sierpnia 2008 r.

(decyzja kredytowa – k.134-135; kalkulator k. 136-137)

Kredyt został uruchomiony następującymi kwotami transz (kwoty w walucie waloryzacji – CHF) oraz w walucie wypłaty kredytu (PLN):

_ w dniu 28 sierpnia 2008 r. – otwarcie kredytu/kapitał – 8.286,11 CHF (16.704,80 PLN),

- w dniu 28 sierpnia 2008 – I transza/kapitał – 23.386,71 CHF (47.147,61 PLN),

- w dniu 18 marca 2009 r. – II transza/kapitał – 16.394,04 CHF (47.147,62 PLN),

- w dniu 10 lipca 2009 r. III transza/kapitał – 35.702,81 CHF (100.000 PLN)

- zgodnie z dyspozycją kredytobiorców.

Z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego pobrano składki:

- w dniu 28 sierpnia 2008 r. – kwotę 1.664,73 zł,
- w dniu 5 października 2011 r. – kwotę 2.266,76 zł,
- w dniu 1 października 2014 r. – kwotę 1.421,21 zł.

(zaświadczenie pozwanego k. 50-52; wnioski o wypłatę transz kredytu k. 138,140,141; potwierdzenie wypłaty k. 139)

Powodowie zaciągnęli przedmiotowy kredyt hipoteczny, ponieważ chcieli zakupić mieszkanie w T. w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych ich syna. W chwili zaciągnięcia kredytu pozostawali we wspólności ustawowej małżeńskiej.

Przed zawarciem kredytu w (...) powodowie rozpytywali o warunki udzielenia im kredytu hipotecznego w Banku (...)S.A. Przedmiotowy kredyt był drugim z kolei kredytem hipotecznym, udzielonym powodom przez (...) SA. Pierwszy kredyt hipoteczny, zaciągnięty w 2004 r., waloryzowany kursem CHF, powodowie spłacają do chwili obecnej. Przed podpisaniem umowy kredytowej powodowie uczestniczyli w trzech spotkaniach w banku. Podczas pierwszego i drugo spotkania bank obliczył zdolność kredytową powodów na podstawie zaświadczeń o zarobkach i oświadczeń o wydatkach na gospodarstwo domowe, powodowie wypełniali dokumentację na drukach bankowych. Podczas trzeciego spotkania została podpisana umowa kredytowa. Bank przedstawił powodom oferty kredytów hipotecznych w PLN i w CHF. Oferta kredytu w CHF była korzystniejsza dla powodów ze względu na niższą wysokość miesięcznej raty i dlatego powodowie zdecydowali się na zaciągnięcie kredytu w CHF. Pracownik banku przedstawił powodom symulację spłat rat kredytu w złotych. Rata kredytu waloryzowanego kursem CHF była w (...) zdecydowanie niższa niż rata kredytu złotowego oraz rata przedstawiona powodom w ofercie konkurencyjnego banku. Pracownik banku nie przedstawił powodom symulacji obrazującej wysokość raty kredytu w przypadku wzrostu kursu CHF, nie podawał do jakiej kwoty może maksymalnie wzrosnąć zadłużenie powodów z tytułu zaciągniętego kredytu waloryzowanego kursem CHF w takim przypadku. Podczas spotkań nie było tematu zdolności kredytowej powodów do zaciągnięcia kredytu w PLN. Decydując się na kredyt w CHF, powodowie kierowali się informacją doradcy bankowego o wysokości raty kredytu w CHF, która to rata była niższa od wysokości raty w przypadku kredytu w PLN. Doradca bankowy przedstawił powodom CHF jako walutę stabilną i pokazał historyczne jej notowania. Nie omawiał z powodami zagrożeń, jakie wiążą się z ofertą kredytową kredytu powiązanego z walutą CHF, nie objaśniał produktu związanego z walutą CHF i mechanizmów związanych z umową kredytu waloryzowanego kursem CHF. Nie wyjaśnił powodom, jaką rolę pełni CHF w umowie kredytowej. Nie wytłumaczył, powodom, na czym polega pojęcie spreadu walutowego, klauzuli waloryzacyjnej, indeksacyjnej, czy przeliczeniowej. Powodowie wiedzieli, że kurs CHF ulega zmianie i zdawali sobie sprawę z tego, że na wysokość raty kredytu będzie miał wpływ kurs CHF.

Treść umowy i regulamin do umowy został przedstawiony powodom na trzecim spotkaniu w banku, na którym nastąpiło podpisanie umowy. Powodowie nie wnioskowali o przedstawienie im tych dokumentów wcześniej do zapoznania się w warunkach domowych, mieli zaufanie do banku jako instytucji zaufania publicznego, byli przeświadczeni, że bank przedstawi im umowę zgodną z obowiązującymi przepisami prawa. Pracownik banku nie omawiał z powodami postanowień umowy, ani nie zwracał im uwagi na szczególne jej kwestie. Powodowie nie posiadali oszczędności na pokrycie wkładu własnego. Omawiana była kwestia ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, jednak nie przekazano powodom, a jaki sposób obliczana będzie składka na to ubezpieczenie. Powodowie przeczytali umowę przed jej podpisaniem, mieli zaufanie do zawartych w niej treści, nie zadawali pytań doradcy bankowemu. Chcieli negocjować warunki umowy w zakresie oprocentowania, ale nie podjęli takiej próby, ponieważ poinformowano ich, że umowa jest już gotowa do podpisania. Powodowie w chwili podpisywania kredytu nie wiedzieli, po jakim kursie zostanie uruchomiony kredyt.

Powodowie objęli w posiadanie lokal zakupiony za środki pochodzące z przedmiotowego kredytu w lipcu 2009 r., kiedy deweloper zakończył budowę. Przez kilka miesięcy prowadzili w nim prace wykończeniowe. W latach 2010/2014 mieszkał w nim syn powodów, a następnie przez kilka miesięcy na przełomie lat 2014 / 2015 mieszkali w nim powodowie. Obecnie w lokalu tym mieszka matka powoda. W dacie zawarcia umowy powód prowadził działalność

gospodarczą w zakresie doradztwa technicznego. Powód nie rozliczał rat kredytu w ramach działalności gospodarczej. W mieszkaniu nigdy nie była prowadzona działalność gospodarcza.

W chwili zawarcia umowy kredytowej powódkę i powoda łączyła ustawowa wspólność majątkowa małżeńska, która została wyłączona w czerwcu 2021 r. Powodowie spłacają raty kredytu regularnie ze wspólnego konta. W chwili obecnej powód piastuje funkcję wójta gminy, a powódka od 2018 r. jest analitykiem finansowym.

Powodowie mają świadomość skutków ustalenia nieważności umowy, akceptują je i uważają za korzystne. Wiedzą, że w przypadku unieważnienia umowy bank może wystąpić z roszczeniem o spłatę odsetek za korzystanie z kapitału kredytu i godzą się na taką ewentualność.

(transkrypcja zeznań powodów k. 337-341v. w zw. z uzupełniającym przesłuchaniem powodów e-prot. czas 00:03:44 – 00:12:20 k. 393v.; akt notarialny – majątkowa umowa małżeńska k. 345-346)

W dniu **30 kwietnia 2012 r.** strony zawarły Aneks do umowy kredytowej nr (...) z dnia 25 sierpnia 2008 roku., na podstawie którego wprowadzono możliwość dokonania zmiany waluty spłaty kredytu z PLN na CHF oraz z CHF na PLN w okresie obowiązywania umowy na podstawie dyspozycji złożonej przez kredytobiorcę. Na dzień zawarcia Aneksu kredytobiorcy wybrali spłatę kredytu w walucie waloryzacji kredytu, tj. w CHF.

Od momentu podpisania Aneksu z dnia 30 kwietnia 2012 r. powodowie spłacają kredyt w CHF. Kupują walutę sami za pośrednictwem platformy (...), a wcześniej platformy zewnętrznej.

(transkrypcja zeznań powodów k. 337-341v. w zw. z uzupełniającym przesłuchaniem powodów e-prot. czas 00:03:44 – 00:12:20 k. 393v.; Aneks k.143-144; transkrypcja zeznań powodów k. 337-341v..)

Pismem z dnia **26 września 2019 r.** powodowie złożyli reklamację dotyczącą przedmiotowej umowy kredytowej w związku ze stosowaniem niedozwolonych postanowień umownych w zakresie nienależnie pobranych przez stronę pozwaną środków w związku z nieważnością umowy kredytowej w świetle przepisów prawa w kwocie 129.942,79 zł, jak również w przypadku zanegowania skutku w postaci nieważności umowy w zakresie: - nienależnie pobranych rat kapitałowo – odsetkowych w wyższej wysokości, niż rzeczywiście powodowie powinni byli spłacić w okresie od 5 października 2009 r. do 5 sierpnia 2019 r. w związku z zawarciem w treści umowy niedozwolonych postanowień umownych, których treść miała wpływ na wysokość spłaconych przez powodów rat kredytu w kwocie 32.790,52 zł; - nienależnie pobranych od powodów środków tytułem refinansowania składek ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w związku z abuzywnością postanowień umownych stanowiących podstawę do ich pobrania w kwocie 3.687,97 zł i wezwali stronę pozwaną do zapłaty wskazanych kwot.

(reklamacja k.54-59)

Pozwany pismem z dnia 4 listopada 2019 r. poinformował powodów, że nie uwzględnił ich reklamacji.

(odpowiedź na reklamację k. 60-62)

Aktualnie (...) Bank S.A. działa pod nazwą (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W..

(okoliczność niesporna)

W okresie od 5 listopada 2010 roku do 5 kwietnia 2012 roku powodowie uiścili na rzecz pozwanego kwotę 18.059,60 zł z tytułu rat kapitałowo- odsetkowych oraz kwoty 2.266,76 i 1.421,21 z tytułu dwóch składek na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego odpowiednio w dniach 5 października 2022 roku i 1 października 2014 roku. W okresie od 7 maja 2012 roku do 5 grudnia 2015 roku powodowie uiścili kwotę 12.515,03 CHF z tytułu rat kapitałowo- odsetkowych.

(zaświadczenie banku k- 50-53 , opinia biegłej M. R. k- 243-248, 293-308)

Dokonując ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie sąd oparł się na powołanych dowodach z dokumentów oraz zeznań powodów. Wysokość roszczenia wynika z zaświadczenia wystawionego przez samego pozwanego. Wartości te są także potwierdzone w opinii biegłej z zakresu rachunkowości.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu.

W zakresie żądania ustalenia nieważności przedmiotowej umowy kredytowej zostało ono oparte na podstawie art. 189 k.c. zgodnie z którym strona powodowa może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Wobec tego, że interes prawny będąc materialno-prawną przesłanką powództwa o ustalenie, badany jest przez Sąd z urzędu, gdyż stwierdzenie jego braku skutkuje oddaleniem powództwa wprost, bez analizy żądania strony powodowej pod kątem merytorycznym, konieczne było odniesienie się do tej kwestii w pierwszej kolejności.

Piśmiennictwo i judykatura łączy interes prawny z istnieniem niepewności stanu prawnego lub prawa, ujmując go najczęściej jako potrzebę prawną wynikającą z określonej sytuacji powoda, która zagraża naruszeniem uprawnień mu przysługujących bądź też stwarza wątpliwość co do ich istnienia czy realnej możliwości ich realizacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia: 14 lipca 1972r., III CRN 607/71, OSNCP 1973/4/64; 2 lutego 2006 c., II CK 395/05, Lex 192028). Potrzeba ta nie może być pojmowana abstrakcyjnie, z ogólnym odwołaniem np. do konieczności uporządkowania stanu prawnego przez wyeliminowanie wadliwej czynności z obrotu, niemniej formułowane, zwłaszcza w nowszym orzecznictwie, dyrektywy interpretacyjne wskazują na szerokie rozumienie tego pojęcia, w kontekście prawa do sądu, w sposób elastyczny, z uwzględnieniem celowościowej wykładni (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., OSNC-ZD 2010/2/47).

Otwarcie drogi procesu o świadczenie pozwala na przesłankowe rozstrzygnięcie o różnicy zdań co do stosunku prawnego będącego źródłem zapłaty i w tym procesie obie strony mogą bronić swych racji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 lutego 1972r., I CR 388/71, Lex nr 7066, z dnia 5 lutego 2009r., I CSK 332/08, Lex nr 500176, z dnia 9 grudnia 2011r., III CSK 138/ 11, Lex nr 1109267). Orzecznictwo w tym zakresie jest ugruntowane (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 lutego 1972 r., I Cr 388/71, Lex nr 7066, z dnia 5 lutego 2009 r., I CSK 332/08, Lex nr 500176, z dnia 9 grudnia 2011 r., III CSK 138/11, Lex nr 1109267).

Nie oznacza to jednak, że powodowie utracili interes prawny do ustalenia nieważności stosunku prawnego wykreowanego przedmiotową umową poprzez możliwość uzyskania szerszej ochrony ich roszczeń w ramach powództwa o zapłatę. W szczególności powodowie nie tracą interesu prawnego, gdy sfera ich ochrony prawnej jest szersza, a wyrok w sprawie o świadczenie nie usunie wszystkich niepewności, mogących wynikać z określonego stosunku w przyszłości. Ma to miejsce często właśnie w przypadku domagania się ustalenia nieważności umowy, gdy z naruszonego stosunku prawnego wypływa lub może wypłynąć jeszcze więcej roszczeń (por. uchwała Sądu Najwyższego: z dnia 17 kwietnia 1970 r., III PZP 34/69, OSNC x 1970/12/217, wyroki: z dnia 17 maja 1966 r., I CR 109/66.OSNC z 1967/3/52, z dnia 5 grudnia 2002 r., I PKN 629/01, Wokanda 2003/9/21, z dnia 21 września 2018 r., V CSK 514/17, Legalis). Każdorazowo konieczne jest rozważenie okoliczności konkretnej sprawy oraz sytuacji prawnej powoda, ocenianej w płaszczyźnie obecnych i prawdopodobnych stosunków prawnych z jego udziałem, a także celu do jakiego powództwo zmierza oraz możliwości dostatecznego jego zrealizowania przy wykorzystaniu innych środków prawnych.

Powództwo wniesione w trybie art. 189 k.p.c. obok roszczenia o zapłatę może być w tych warunkach uznane za właściwy środek prawny, który pozwoli w sposób definitywny rozstrzygnąć, czy zawarta przez strony umowa o kredyt hipoteczny ukonstytuowała ważny i skuteczny stosunek prawny w oparciu, o który bankowi służyć będzie nadal względem powodów roszczenie o zapłatę rat wynikających z harmonogramu wraz z odsetkami oraz czy podstawę mają zabezpieczenia tej wierzytelności.

W niniejszej sprawie mamy bowiem do czynienia z sytuacją, gdy umowa nadal obowiązuje, a powodowie nie uiszcili jeszcze wszystkich ustalonych w umowie rat. W tej sytuacji, mają (poza roszczeniem o zapłatę) również interes prawny w ustaleniu, że umowa nie wywołuje skutków prawnych. Z tego ustalenia bowiem można wywieść także na przyszłość, że nie ma już obowiązku dalszego uiszczania kolejnych rat.

Przechodząc do materialnoprawnej oceny zasadności powództwa należy zauważyć, że okolicznością niesporną w niniejszej sprawie było podpisanie przez strony umowy, na podstawie której bank udzielił powodom kredytu w wysokości 211.000 zł z przeznaczeniem na zakup nieruchomości na rynku pierwotnym, mającej służyć zaspokojeniu ich własnych potrzeb mieszkaniowych, na warunkach określonych szczegółowo w umowie, zaś powodowie jako kredytobiorcy zobowiązali się do wykorzystania kredytu na oznaczony w umowie cel, zwrotu kredytu wraz z odsetkami w terminach oznaczonych w umowie.

Treść wyżej wymienionej umowy odpowiadała zatem definicji umowy kredytu zawartej w art. 69 ustawy- prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony kredytu (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.).

Kredyt został udzielony powodom w złotych polskich przy jednoczesnym przeliczeniu jego wartości na walutę obcą – franka szwajcarskiego według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A., co wskazuje, że był on kredytem indeksowanym. Klauzula waluty była w tym stosunku tylko formą waloryzacji. Zastosowanie w.w. mechanizmu, w związku ze zmianami kursu walut, mogło prowadzić do obciążenia kredytobiorcy obowiązkiem zwrotu sumy kapitału o innej wartości rynkowej od pierwotnie przekazanej do wykorzystania. Tego rodzaju rozwiązanie uznawano jednak za dopuszczalne na gruncie art. 353¹ k.c. (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16 czy z dnia 14 lipca 2017 roku w sprawie II CSK 803/16, Legalis). Pozwalał na to, obowiązujący w dacie kontraktowania, art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według miernika wartości innego niż pieniądz, a miernikiem tym mogła być także inna waluta. Przepisy prawa bankowego nie ograniczały w tym zakresie swobody kontraktowania. Wprawdzie w 2008 r., kiedy zawierana była przedmiotowa umowa nie regulowano w nich w sposób szczególny kredytu indeksowanego czy denominowanego, ale praktyka te warianty umowy ukształtowała, a akceptację dla niej odnaleźć można, w wydanej w późniejszym okresie, ustawie z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r., nr 165, poz. 984). Ustawodawca nie wyeliminował wówczas wzorców obejmujących kredyty waloryzowane, wprowadził natomiast do prawa bankowego nowe przepisy art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 75b, mające zastosowanie także do umów zawartych przed wejściem w życie ustawy nowelizacyjnej w odniesieniu do niespłaconej jeszcze części kredytu (art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r.).

W orzecznictwie utrwalony jest już pogląd, że poddanie waloryzacji świadczeń z umowy kredytowej trudno potraktować jako sprzeczne z funkcją tej umowy, która sprowadza się do odpłatnego sfinansowania przez bank określanego celu, jaki chce osiągnąć kredytobiorca.

W ocenie Sądu zatem wprowadzenie do umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo Bankowe.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Stosownie do treści art. 385¹ § 3 k.c., niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c., ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Podkreślić należy, że art. 385¹ k.c. stanowi implementację art. 3 dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L Nr 95, s. 29 z późn. zm.). Stosownie do niego warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę, wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

Ugruntowany jest przy tym pogląd, że kwalifikacja według przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. dokonywana powinna być według stanu na dzień kontraktowania, bez względu na późniejszy rzeczywisty sposób wykonywania umowy (por. uchwała z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2). Również na tle dyrektywy nr 93/13 EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L95, s.29-34, polskie wydanie specjalne: Rozdział 15, Tom 002, s. 288-293) przyjęto, że celem art. 4 ust.1 tej dyrektywy jest ochrona konsumenta, toteż ocena nieuczciwego charakteru warunków umowy powinna uwzględniać okoliczności, o których konsument wiedział lub które mógł przewidzieć w chwili zawierania umowy. Ocena ta nie powinna zależeć od zdarzeń, które wystąpią po zawarciu umowy i są niezależne od woli stron.

System ochrony ustanowiony na mocy dyrektywy 93/13 opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, zarówno co do siły negocjacyjnej (a zatem i jego zdolności negocjacyjnych), jak i ze względu na stopień poinformowania (zob. w szczególności wyroki TS: z dnia 27 czerwca 2000 r., O. Grupo E. i S. E., od C-240/98 do C-244/98, pkt 25; z dnia 26 października 2006 r., M. C., (...), pkt 25; z dnia 14 marca 2013 r., A., C-415/11, pkt 44; z dnia 14 czerwca 2012 r., B. E. de C., C-618/10, pkt 39; z dnia 26 marca 2019 r., A. B., C-70/17, pkt 49).

Proces kontroli niedozwolonych (abuzywnych) postanowień umownych (w prawie Unii określanych jako nieuczciwe warunki umowne) przez sąd krajowy składa się z dwóch odmiennych, następujących po sobie etapów. Pierwszy etap dotyczy kwalifikacji przez sąd krajowy postanowienia umownego jako niedozwolonej klauzuli, natomiast drugi, odnosi się do określenia przez ten sąd konsekwencji, jakie należy wyciągnąć z uznania jej abuzywności (opinia rzecznika generalnego M. S. z 13 września 2018 r., A. B., C-70/17 i C-179/17, pkt 65).

W przedmiotowej sprawie nie może budzić wątpliwości okoliczność, że zawierając z pozwanym umowę kredytową, powodowie posiadali status konsumentów w rozumieniu art. 221 k.c., który stanowi, że za konsumenta uważa osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Przedmiotowy kredyt miał służyć powodom do zakupu lokalu mieszkalnego na potrzeby rodziny (najpierw syna a następnie matki). Powód, który prowadzi działalność gospodarczą w zakresie doradztwa nigdy jej na tej nieruchomości nie prowadził.

Zauważyć należy, że w k.c., ustawodawca wprowadził domniemanie braku indywidualnych uzgodnień postanowień umowy w przypadku, gdy postanowienie umowy zostało zaczerpnięte z wzorca umowy. Nie ulega wątpliwości, że przedmiotem umowy zawartej z powodami jako konsumentami był oferowany przez pozwanego kredyt, który stanowił gotowy produkt. Pozwany nie wykazał, aby powodowie mieli wpływ na treść zakwestionowanych postanowień umowy, w szczególności zaś tych regulujących kwestię przeliczania samego kredytu, jak i wartości poszczególnych rat kredytowych z franków szwajcarskich na złote według kursów ustalonych w tabeli kursów banku. Z załączonego do akt wniosku kredytowego wynikało, że przedmiotem indywidualnych uzgodnień stron była jedynie prowizja oraz marża.

Warunkiem koniecznym (choć niewystarczającym) ustalenia, iż postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem, jest przedstawienie przez przedsiębiorcę dowodu, iż treść tego postanowienia była przedmiotem negocjacji z konsumentem. Jednocześnie, zgodnie z art. 3 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG fakt, że niektóre postanowienia umowy były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza uznania innych jej postanowień za nieuzgodnione indywidualnie, zwłaszcza jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona na podstawie uprzednio sformułowanego wzorca. W nauce prawa nie budzi wątpliwości, że za nieuzgodnione

indywidualnie trzeba uznać także postanowienie, które konsument wybrał spośród kilku zaproponowanych przez przedsiębiorcę.

Okoliczność nawet, że pozwany bank oferował również umowy kredytu innego niż indeksowany, bądź waloryzowane do innej waluty obcej nie stanowi zatem podstawy, aby uznać, że treść zamieszczonych w umowie kredytowej zawartej z powodami postanowień dotyczących sposobu przeliczania waluty, czyli w istocie sposobu waloryzacji zadłużenia kredytobiorców została z nimi indywidualnie uzgodniona.

W świetle art. 385¹ k.c. bez znaczenia jest także i to czy powodowie świadomie dokonali wyboru umowy o kredyt indeksowany, jeśli tekst tej umowy został opracowany przez stronę pozwaną (por. A. Olejniczak, Komentarz do art. 385, w: Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, red. A. Kidyba, LEX 2014, i przywołana tam literatura, A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 385¹, w: Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania - część ogólna, tejże, LEX 2011; por. również: M. Jagielska, Nowelizacja Kodeksu cywilnego: kontrola umów i wzorców umownych, Monitor Prawniczy 11/2000, s. 700; podobnie Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z dnia 14 grudnia 2010 r., sygn. akt: XVII Amc 426/09).

W niniejszej sprawie powodowie zakwestionowali postanowienia, zawarte w §1 ust. 3A, §10 ust. 5, §12 ust.5 i § 15 ust. 4 - umowy oraz §1 ust. 2, §23 ust. 2 i 3, §26 ust. 2 i §31 ust.3 – regulaminu, a zatem kolejno odwołania do kursów kupna i sprzedaży waluty CHF, obowiązujących u kredytodawcy. Oprócz tego powodowie zakwestionowali §3 ust. 3 umowy – w zakresie ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do ustalonego w umowie sposobu waloryzacji jako najistotniejszego z punktu widzenia istnienia przedmiotowej umowy należy wskazać, iż postanowienia w tej części niewątpliwie mają charakter blankietowy, nie spełniają warunku przejrzystości postanowień umowy, odwołują się do miernika wartości nie mającego charakteru obiektywnego i zewnętrznego, gdyż odwołanie następuje do kursów kupna i sprzedaży waluty CHF, obowiązujących u kredytodawcy, a więc ustalanych przez niego jednostronnie i samodzielnie, powodując, że kredytobiorca nie jest w stanie ustalić zasad, wedle których następuje ustalenie kursów walut, a w konsekwencji wysokości rat kapitałowo-odsetkowych. Jednocześnie nawet ewentualne wytłumaczenie mechanizmu należy uznać za niewystarczające, ponieważ zasady nie wynikają z umowy, a zatem są nieweryfikowalne i przeciętny konsument-kredytobiorca nie ma w tym zakresie wiedzy wynikającej z łączącego strony stosunku prawnego. Dla oceny skutków zawarcia przedmiotowej umowy potrzebna byłaby wiedza szczególna z zakresu prawa, ekonomii i finansów, której kredytobiorcyw dacie zawarcia umowy nie posiadali (powód był inżynierem, a powódka posiadała wykształcenie licencyjne w zakresie prawa administracyjnego i była zatrudniona jako specjalista do spraw kadrowych).

Nadto, postanowienia te umożliwiają pobieranie przez kredytodawcę dodatkowego zysku poprzez stosowanie niejednolitego miernika wartości (odpowiednio kursu kupna CHF i kursu sprzedaży CHF), co powoduje, że kredytobiorca obowiązany jest do zapłaty wyższych rat kapitałowo-odsetkowych, nawet wówczas, gdy kurs waluty, będący przyjętym przez strony miernikiem wartości i podstawą waloryzacji świadczenia, w ogóle nie uległ zmianie na przestrzeni wykonywania umowy i spłaty kredytu. W tym zakresie, nie tylko językowa treść klauzul waloryzacyjnych ma abuzywny charakter, lecz cały mechanizm ich łącznego zastosowania, który należy rozumieć jako nieuczciwą regułę postępowania wynikającą z klauzul waloryzacyjnych.

Podkreślić trzeba, że sprzeczne z dobrymi obyczajami są przede wszystkim działania niezgodne z zasadą równorzędności stron kontraktujących. Rażącem naruszeniem interesów konsumenta jest z kolei nieusprawiedliwiona dysproporcja praw czy obowiązków na jego niekorzyść w stosunku obligacyjnym. Wspólną cechą wyżej wskazanych przesłanek jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków czy ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontaktowej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, Legalis numer 71468). Działanie wbrew dobrym obyczajom, w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego, oznacza natomiast tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron stosunku umownego. W stosunkach z konsumentami szczególne znaczenie mają te oceny zachowań podmiotów w świetle dobrych obyczajów, które odwołują się do takich wartości jak szacunek

wobec partnera, uczciwość, szczerowość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z nimi kwalifikować należy zawsze jako sprzeczne z dobrymi obyczajami, w rozumieniu przepisu art. 385¹ § 1 k.c. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można w tym rozumieniu uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania.

Odnosząc te rozważania do niniejszej sprawy nie może ulegać zatem wątpliwości, że istnieją podstawy do uznania, że postanowienia przedmiotowej umowy kredytowej, w zakresie w jakim przewidują przeliczanie należności kredytowych według kursów ustalonych w tabeli sporządzanej przez pozwanego bank, kształtują prawa i obowiązki powodów jako konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Zdaniem Sądu bank, wprowadzając klauzule waloryzacyjne oparte o kursy walut wskazane w sporządzanych przez niego tabelach, przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu i wysokości całej wierzytelności poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wartości spreadu walutowego (rozumianego jako różnica pomiędzy kursem sprzedaży a kursem zakupu waluty obcej). Ta nieprecyzyjność, istotna szczególnie przy długotrwałym związaniu stron stosunkiem obligacyjnym, stwarzała stan wykraczający poza zwykłe ramy ryzyka przedsięwzięcia i narażała powodów na oddziaływanie czynników trudnych do obiektywnego zweryfikowania. O poziomie swego zadłużenia kredytobiorcy tak naprawdę dowiadywać się mieli każdorazowo po ściągnięciu wyliczonej przez bank raty z rachunku bankowego. Doszło zatem do nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron, przy uprzywilejowaniu podmiotu profesjonalnego, mającego pozycję ewidentnie silniejszą w nawiązanym stosunku. Nie ma przy tym znaczenia okoliczność, że tabele kursów walut nie są przez pozwanego sporządzane specjalnie na potrzeby waloryzacji świadczeń określonych kredytobiorców, ale mają generalny charakter i odnoszą się do całej działalności banku. Istotne z punktu widzenia niniejszej sprawy jest bowiem to, że waloryzacja rat kredytów udzielanych na podstawie analizowanej umowy o kredyt hipoteczny odbywa się w oparciu o tabele kursowe sporządzane przez pozwanego. Nie ma zatem znaczenia to, że te same tabele bank wykorzystuje też w innych sferach swojej działalności, a nie tylko do waloryzacji kredytów. O abuzywności analizowanych postanowień umownych przesądza też fakt, że klauzule te nie odwoływały się do obiektywnych wskaźników, na które żadna ze stron nie miała wpływu, lecz pozwalały wyłącznie bankowi na określenie miernika wartości wedle swojej woli i uprawnienie banku do określania wysokości kursu sprzedaży CHF formalnie nie doznawało uregulowanych ograniczeń. Na mocy tych postanowień pozwany mógł jednostronnie i arbitralnie, a przy tym w sposób wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana była wysokość zobowiązania kredytobiorców, a tym samym mógł wpływać na wysokość świadczenia powodów. Umowa o kredyt hipoteczny nie precyzuje bowiem sposobu ustalania kursu wymiany walut wskazanego w tabeli kursów banku. W szczególności postanowienia przedmiotowej umowy nie przewidują wymogu, aby wysokość kursu ustalanego przez bank pozostawała w określonej relacji do aktualnego kursu CHF ukształtowanego przez rynek walutowy lub na przykład kursu średniego publikowanego przez Narodowy Bank Polski. Oznacza to, że bankowi pozostawiona została dowolność w zakresie wyboru kryteriów ustalania kursu CHF w swoich tabelach kursowych, a przez to kształtowania wysokości zobowiązań klientów, których kredyty waloryzowane były kursem CHF.

Nie mają także znaczenia argumenty wskazujące, że ustalone przez bank kursy kupna i sprzedaży walut oparte były na kursach stosowanych przez NBP oraz miały charakter rynkowy. Bez znaczenia pozostaje wreszcie i to, w jaki sposób Bank wykonywał te postanowienia i w jakim stopniu z nich korzystał, a więc, jak ustalał kursy przyjęte do obliczenia kwoty kredytu oraz wysokości poszczególnych rat kapitałowo – odsetkowych, gdy umowa ich nie przewidywała, jakie czynniki decydowały o wyznaczeniu kursów walut i czy odbiegały one w praktyce od kursów rynkowych, jak również późniejsza możliwość spłat przez powodów bezpośrednio w CHF po wejściu w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r., skoro powodowie spłat takich nie mogli dokonywać od początku.

Oceny abuzywności postanowień umowy, jak już wcześniej wskazano dokonuje się z uwzględnieniem stanu rzeczy istniejącego w chwili jej zawarcia (art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r.), co oznacza, że

okoliczności wykonania umowy nie mają dla tej oceny żadnego znaczenia. Sposób ustalania kursu danej waluty wpływa bezpośrednio na wysokość zobowiązania konsumenta, zaś bank konstruując umowę przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu indeksowanego w CHF. Tym samym ustalony w umowie sposób waloryzacji należało ocenić jako naruszający równowagę i słuszność kontraktową w relacjach przedsiębiorcy z konsumentem.

Postanowienia określające podobny schemat przeliczenia kredytu były wielokrotnie przedmiotem kontroli indywidualnej, w której uznawano ich niedozwolony charakter (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z dnia 19 września 2018 r., I CNP 39/17, z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17, z dnia 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18 - dostępne w bazie Legalis.). Argumenty tam przytoczone znajdują zastosowanie również w przypadku umowy stron.

Klauzule określające mechanizm indeksacji kwoty kredytu, tożsame z klauzulami zawartymi w umowie między stronami niniejszego procesu, w sprawie z udziałem strony pozwanej zostały zresztą wpisane do, prowadzonego przez Prezesa UOKiK, rejestru klauzul niedozwolonych pod pozycjami 3172, 3173, 3291, na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 grudnia 2010 r. w sprawie XVII AmC 1530/09, 5743 – na mocy wyroku Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 grudnia 2010 r., w sprawie XVII AmC 1531/09; 6069, 6070 na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 12 czerwca 2012 r. w sprawie XVII AmC 2600/11. Kwestię ich abuzywności można byłoby zatem uznać i z tej przyczyny za wykazaną bez konieczności wnikliwej analizy poszczególnych przesłanek występujących na gruncie art. 385¹ § 1 k.c.

Biorąc powyższe pod uwagę, w ocenie Sądu Okręgowego postanowienia umowne przedmiotowej umowy kredytowej, w zakresie, w jakim przewidują przeliczanie należności kredytowych według kursów ustalonych w tabeli sporządzanej przez pozwaną bank, mają charakter abuzywny.

W orzecznictwie zwraca się uwagę na konieczność szczególnej staranności banku przy wprowadzeniu do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat mechanizmu działania kursowego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18 czy z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 438/18, Legalis). Istotne jest wyraźne wskazanie zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by konsument miał pełne rozeznanie co do skutków ekonomicznych. Obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany w sposób uwidaczniający konsumentowi, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a jego zaakceptowanie może rodzić powinność zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej mimo dokonywanych regularnych spłat.

Jak wynikało z poczynionych ustaleń powodowie skorzystali z opcji kredytu z formułą waloryzacyjną, powiązaną z frankiem szwajcarskim. Dokonując wyboru kierowali się zapewnieniami o bezpieczeństwie i korzyściach płynących z takiej formy kredytowania, przy stabilności franka. Charakter informacji udzielanych powodom nie był skonkretyzowany na tyle by można przyjąć, że były pełne i dawały powodom szansę zorientowania się co do możliwego rozwoju sytuacji. Chodziło przy tym nie tylko o proste konsekwencje zmiany oprocentowania czy zmiany kursu franka, ale związane ze stanem obu walut, ich relacjami w przeszłości oraz prognozami ich kursów na przyszłość w szerokiej perspektywie czasowej. Tylko wówczas powodowie mogliby faktycznie ocenić poziom ryzyka towarzyszący kilkudziesięcioletniemu związaniu kontraktowemu. Z naruszeniem przez bank obowiązków informacyjnych wobec klientów powinna wiązać się stosowna sankcja przy rozstrzygnięciu sporów między nimi (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 marca 2018 r., IV CSK 250/17 czy z dnia 9 stycznia 2019 r., I CSK 736/17, Legalis).

Przechodząc dalej wskazać należy, że uznanie niedozwolonego charakteru postanowień umownych jest wyłączone w odniesieniu do postanowień określających główne świadczenia stron, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Ani orzecznictwo, ani doktryna nie są jednolite w ocenie rozważanych klauzul. Zdawał się przeważać pogląd, wedle którego klauzule waloryzacyjne nie decydują o elementach przedmiotowo istotnych umowy kredytowej, czyli oddaniu i zwrocie środków pieniężnych, a jedynie wprowadzają dodatkowy mechanizm przeliczeniowy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, z dnia 29 października 2018 r., IV CSK 308/18, Legalis). Zarówno Sąd Najwyższy, jak sądy powszechne prezentowały jednak także i odmienne poglądy (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, dostępny w bazie orzeczeń Sądu Najwyższego). W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości za główne świadczenia uznawane są te, które charakteryzują daną umowę, z zaliczeniem do nich m.in. klauzul ryzyka kursowego (por. np. wyroki: z dnia 14 marca 2019 r. C – 118/17 czy z dnia 3 października 2019 r., C – 260/18 K. D. i J. D. przeciwko (...) Bank (...) przywoływane w nich orzecznictwo).

W przypadku niniejszej sprawy oznaczony sposób przeliczenia i wkalkulowane w jego ramy ryzyko zmiany kursu walut oddziaływało w oczywisty sposób na koszty obsługi kredytu i zakres świadczeń obciążających powodów. Postanowienia dotyczące indeksacji nie ograniczają się do samego sposobu przeliczenia kwoty i określenia sposobu zmiany wysokości świadczenia kredytobiorców w przyszłości, ale wprost świadczenie to określają. Bez przeprowadzenia przeliczeń wynikających z indeksacji nie doszłoby do ustalenia wysokości kapitału podlegającego spłacie, wyrażonego w walucie obcej, a także nie doszłoby do ustalenia wysokości odsetek, które zobowiązani są zapłacić kredytobiorcy.

Przytoczony wyżej kierunek wykładni unijnej skłaniał w konsekwencji do wniosku, że sporne postanowienia stanowiły element głównego przedmiotu zawartej umowy kredytowej.

Stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowień nie prowadzi wprost do nieważności umowy w całości. Przepis art. 385¹ k.c. przewiduje w takim wypadku szczególną sankcję - niezwiązania konsumenta wadliwymi postanowieniami, strony pozostają natomiast związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Usunięcie ze stosunku prawnego klauzuli abuzywnej prowadzi jednak do powstania luki, która może mieć wpływ na dalszy byt umowy.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości przyjmuje się, że art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. nakazuje uznać warunek nieuczciwy za nieistniejący, zaś utrzymanie całej umowy powinno być weryfikowane w sposób obiektywny. Trybunał sprzeciwia się przy tym modyfikacji przez sąd treści umowy przez zastąpienie klauzul niedozwolonych innymi przepisami dyspozytywnymi z krajowego porządku prawnego, poza przypadkami gdy brak takiego zastąpienia prowadziłby do skutków niekorzystnych dla konsumenta, czyniąc ze stwierdzenia abuzywności sankcją dla niego dotkliwą (por. np. wyroki Trybunału Sprawiedliwości: z 15 marca 2012 r., C – 453/10, z dnia 30 kwietnia 2014 r., C -26/13, z dnia 26 marca 2019 r., C - 70/17 i C 179/17, z 3 marca 2020 r, C 125/18). Analizując klauzule waloryzacyjne w umowie kredytowej w wyroku z dnia 3 października 2019 r., C - 260/18, Trybunał Sprawiedliwości zwrócił uwagę, że unieważnienie takich klauzul prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu waloryzacyjnego oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z waloryzacją. Wyraził tym samym wątpliwości odnośnie do obiektywnych możliwości utrzymania umowy, a przy tym negatywnie ocenił możliwość zastąpienia niewiązanych konsumenta postanowień umownych rozwiązaniami o charakterze ogólnym, w szczególności odwołującymi się do zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów. Wysłunięto także postulat sięgnięcia po rozwiązanie, polegające na zastąpieniu nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o dyspozytywnym charakterze, choć tylko w sytuacji, w której brak zastąpienia pociągałby za sobą unieważnienie umowy w całości i narażałby konsumenta na szczególnie niekorzystne skutki, jako że unieważnienie wywiera co do zasady takie same następstwa, jak postawienie pozostałej do spłaty kwoty kredytu w stan natychmiastowej wymagalności, co może przekraczać możliwości finansowe konsumenta (wyrok TSUE z 30 kwietnia 2014 r., sygn. akt C-26/13). Oznacza to jednak konieczność występowania w prawie krajowym takich przepisów, które dotyczą kwestii regulowanych odmiennie w postanowieniu uznanym za klauzulę niedozwoloną.

Ze względu na pozycję ustrojową Trybunału, umocowanego zwłaszcza w świetle art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864)30 z późn. zm.) do zapewnienia poszanowania prawa unijnego w wykładni i

stosowaniu sąd polski jest zobowiązany do uwzględniania przy stosowaniu prawa także wykładni prawa europejskiego przyjętej w tych rozstrzygnięciach. Dotychczas w nauce prawa (por. np. N. Baranowska, Stosowanie wykładni zgodnej z prawem unijnym w sporach horyzontalnych w razie nieprawidłowej implementacji dyrektywy. Europejski Przegląd Sądowy, 2018, nr 2. s. 4-14 i tam prezentowane zestawienie poglądów nauki prawa) oraz orzecznictwie ETS (por. np. wyroki ETS z 13 marca 1997 r., C-197/96, Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Republice Francuskiej, EU:C:1997:155; z 13 lipca 2000 r., C-160/99, Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Republice Francuskiej, EU:C:2000:410; z 18 stycznia 2001 r., C-162/99, Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Republice Włoskiej, EU:C:2001:35 wyrok z 5 października 2004 r. w sprawach połączonych od C-397/01 do C-403/01, P. i inni przeciwko D. K., K. W. eV, EU:C:2004:584) podkreślany był obowiązek dokonywania przez sąd wykładni prawa krajowego w sposób zapewniający spójność (zgodność) z prawem wspólnotowym.

Okoliczności rozpatrywanej sprawy, zdaniem sądu nie pozwalały stwierdzić możliwości obowiązywania przedmiotowej umowy bez postanowień uznanych za abuzywne. Postanowienia te, określając oparty na ryzyku kursowym mechanizm indeksacji, determinowały charakter umowy oraz fakt jej zawarcia, stanowiły jej essentialia negotii, bez których umowa nie mogłaby funkcjonować w dotychczasowym kształcie. Wyeliminowanie ryzyka kursowego w takich warunkach byłoby równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy (z kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły, nieindeksowany kredyt złotowy, oprocentowany wg stawki powiązanej ze stawką LIBOR), że należałoby ją uznawać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp, czy wariant umowy kredytu (wyrok SN z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, Nr 11, poz. 134).

W szczególności uznanie kredytu za typowo złotowy rodziłoby problem jego oprocentowania, natomiast wyeliminowanie klauzuli odwołującej się do kursu kupna waluty czyniłoby wadliwym pierwsze przeliczenie, co w istocie wykluczałoby możliwość ustalenia kwoty udzielonego kredytu. Brak z kolei oznaczenia właściwego kursu sprzedaży przekreślałby ustalenie rat w złotych polskich. Wykonanie umowy i rozliczenia stron w obu wypadkach wymagałyby jej uzupełnienia o dodatkowe rozwiązania. Co więcej, w omawianym przypadku niemożliwe byłoby zastąpienie abuzywnej klauzuli dotyczącej zasad ustalania kursu kupna waluty, na podstawie którego wyliczana jest wysokość kwoty kredytu, dyspozytywnymi przepisami prawa krajowego wobec ich braku na datę zawarcia umowy. To z kolei oznacza, że utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie było możliwe.

Co do zasady niedozwolone postanowienie nie wywołuje skutków prawnych od samego początku i z mocy prawa, a stwierdzenie takiego jego charakteru zmierza do przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta w jakiej znajdowałby się w braku owego warunku, w tym uzyskania zwrotu nienależnie pobranych przez przedsiębiorcę korzyści (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 14 marca 2019 r, C — 118/17 czy z dnia 31 maja 2018 r., C - 483/16). Konsument może je następnie sanować, udzielając świadomej i wyraźnej woli na jego obowiązywanie (por. cytowany wyżej wyrok Trybunału Sprawiedliwości wydany w sprawie C - 260/18 czy wyrok z dnia z dnia 21 lutego 2013 r. C - 472/11). Takiego skutku nie sposób jednak wywodzić z faktu wieloletniego dokonywania spłat. Wszelka nadpłata świadczenia wynikająca z klauzul abuzywnych nie może być traktowana jako forma dobrowolnej spłaty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, Legalis). Uiszczenie świadczenia w wysokości wyliczonej przez pozwanego samo przez się nie stanowiło zatem rezygnacji z ochrony, jaka wiąże się z abuzywnością.

Znaczenia sanującego nie można nadać również wejściu w życie tzw. ustawy antyspreadowej. Stwarzała one jedynie warunki do określenia na przyszłość sposobów i terminów ustalania kursów wymiany oraz zasad przeliczania, a także zakładała możliwość spłaty bezpośrednio w walucie waloryzacji.

Niewątpliwie za abuzywne należało uznać także postanowienie § 3 pkt 3 umowy. Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie ubezpieczenie niskiego wkładu własnego stanowiło jeden z rodzajów zabezpieczeń, wskazanych także we wniosku kredytowym, złożonym przez powodów. W omawianym zakresie podobnie jak poprzednio strona pozwana nie wykazała, że powodowie jako konsumenci, nie dysponując wkładem własnym, mogli zabezpieczyć kredyt wyłącznie w inny sposób, a udzielenie kredytu nie było uzależnione od tego zabezpieczenia. Powodowie wybierając opcję ubezpieczenia niskiego wkładu własnego byli przekonani o jego obligatoryjności i

konieczności. Powodowie nie mieli możliwości negocjowania jego warunków, wyboru ubezpieczyciela, długości okresu ubezpieczenia, wysokości jego kosztów, ani wreszcie jakiegokolwiek wpływu na treść umowy, której nawet nie widzieli, nie byli jej stroną ani beneficjentami, a warunki wskazane w § 3 ust. 3 umowy kredytu zostały narzucone przez pozwanego.

Okoliczność, że konsument znał i rozumiał treść postanowienia oraz zgodził się na wprowadzenie go do umowy nie stoi na przeszkodzie uznaniu, iż nie zostało ono indywidualnie uzgodnione, jeśli jego treść nie została sformułowana w toku negocjacji z konsumentem (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 sierpnia 2018 r., I ACa 316/18, publ. Legalis nr 1830525).

Dodatkowo obciążanie kosztami jego zastosowania stanowiło w istocie obciążenie powodów jako konsumentów kosztem ryzyka prowadzonej przez bank działalności gospodarczej, co ewidentnie stanowiło nadużycie siły ekonomicznej przez profesjonalistę i przeniesienie ryzyka kontraktowego na konsumenta, co rażąco godzi w jego interesy. Bank działa w obrocie, mając na względzie wypracowanie zysku i z tego zysku powinien pokrywać ewentualne koszty umowy ubezpieczenia zabezpieczającej jego interesy. Bank nie powinien przerzucać na konsumentów ryzyka prowadzenia swojej działalności gospodarczej (vide wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 2 października 2014 r., V Ca 2187/14, publ. LEX 2088350).

Nie ulega wątpliwości, że § 3 ust. 3 wyżej wskazanej umowy kredytu nie przewiduje rozwiązania określonego w art. 808 § 1 k.c., tj. polegającego na tym, że konsument-kredytobiorca jako osoba ubezpieczona jest obejmowany umową ubezpieczenia zawartą na jego rachunek lub na rachunek nieokreślonego z góry kręgu konsumentów przez ubezpieczającego (bank) z zakładem ubezpieczeń. Klauzula umowna zakwestionowana przez powodów przewiduje, że powodowie zobowiązują się do znoszenia tego, że pozwany bank z ich rachunku bankowego założonego w celu obsługi udzielonego kredytu będzie pobierał sumy pieniężne mające pokrywać koszty ubezpieczenia w odniesieniu do umowy, której nie tylko nie jest stroną, ale w ramach której nie występuje jako ubezpieczony ani uprawniony do jakichkolwiek świadczeń.

Omawiane postanowienie umowne przerzuca zatem na powodów całość kosztów umowy ubezpieczenia, której stroną jest wyłącznie bank i osoba trzecia (zakład ubezpieczeń), i z mocy, której nie przysługują im żadne świadczenia. Nadto konsument nie może z góry, przy podpisywaniu umowy z przedsiębiorcą wiedzieć, jaka będzie treść obciążających go obowiązków, kiedy się one zaktualizują i przez jak długi czas będą one na nim spoczywały. Omawiając tę kwestię nie można pominąć, że umowa kredytowa przewidywała inne jeszcze zabezpieczenia spłaty kredytu, jak choćby w postaci hipoteki ustanawianej na mającej należeć do powodów nieruchomości. Przy takiej ilości zabezpieczeń spłaty kredytu, których koszt ponosić musieli powodowie jako kredytobiorcy (np. koszt wpisu hipoteki w księdze wieczystej), nie sposób uznać, że - z istoty swojej niekorzystny dla nich obowiązek z § 3 ust. 3 umowy - został zrównoważony na gruncie umowy kredytu rozpatrywanej jako całość.

Nadto klauzula zawarta w § 3 ust. 3 umowy nie została sformułowana w sposób jasny i jednoznaczny oraz zawierający wszystkie istotne z punktu widzenia interesów konsumenta elementy. Między innymi nie sprecyzowano, na czym ma polegać inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, nie powiązано w sposób wyraźny mającego obciążać powodów obowiązku pokrywania kosztów ubezpieczenia z wynikającym z harmonogramu spłaty kredytu okresem spłacania tej części kredytu, która miała stanowić odpowiednik tzw. wkładu własnego, nie określono, na jak długie okresy ubezpieczenie ma ulegać automatycznemu przedłużeniu (określono jedynie maksymalny okres przedłużenia na 180 miesięcy) i nie podano, od czego będzie zależeć długość tych okresów, jak również nie wskazano, kto i w oparciu o jakie kryteria będzie decydował o tej długości, nie określono, w jaki sposób lub na jaką kwotę zostaną określone koszty ubezpieczenia w tych dalszych okresach (tj. po automatycznym przedłużeniu) wskazując jedynie kwotowo wysokość kosztów w pierwszym okresie ubezpieczenia (36 miesięcy).

Z tych wszystkich względów uznać należy, że wyżej przywołana treść § 3 ust. 3 umowy w żaden sposób nie pozwalała powodom jako konsumentom i klientom pozwanego banku uzyskać informacje o istocie i pełnym czasie trwania oraz ostatecznych kosztach ubezpieczenia, a tym samym powodowie znaleźli się w położeniu, w którym na chwilę

zawierania umowy kredytu w żaden sposób nie mogli ocenić, czy rozwiązania wprowadzone przez pozwanego bank do omawianego punktu umowy są dla nich chociażby w minimalnym stopniu korzystne.

Ostatecznie należało zatem uznać za niedozwolone postanowienie umowne także postanowienia zawarte w § 3 ust. 3 umowy przedmiotowej umowy kredytu i jako takie, z mocy art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c., nie wiążące powodów.

Nie może ujść uwadze także i to, że również klauzula zawarta w § 8 umowy zgodnie, z którą bank pobierał od kredytobiorców prowizję w wysokości określonej w § 1 ust. 7 i 7A płatną jednorazowo w dniu uruchomienia kredytu de facto prowadziła do niezasadnego zaliczenia jej do należności głównej i tym samym niesłusznego poddania indeksacji w dniu uruchomienia kredytu opłaty mającej być jednorazową.

Skoro z kolei wskazane kwoty z tego tytułu zostały z rachunku bankowego powodów pobrane przez pozwanego bank bez podstawy prawnej (tj. bez wiążącego postanowienia umownego), pobranie ich stanowiło nienależne świadczenie uzyskane przez pozwanego bank (art. 410 § 2 k.c.), które także podlegało zwrotowi na podstawie art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. (uchwała składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., w sprawie III CZP 6/21, mająca moc zasady prawnej i uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r., w sprawie III CZP 11/20).

Wobec powyższego zaktualizował się obowiązek wzajemnego rozliczenia tego, co strony świadczyły sobie nawzajem w wykonaniu nieważnej, nie dającej podstawy prawnej do świadczenia umowy w oparciu o art. 410 k.c.

Sytuacja bezpodstawnego wzbogacenia po obu stronach w przypadku obustronnego wykonania nieważnej umowy doprowadziła do wypracowania w nauce prawa dwojakiej koncepcji zwrotu tak poniesionych świadczeń. Stosownie do pierwszej z nich – określanej jako teoria dwóch kondykcji – przyjęto, że każde roszczenie o wydanie korzyści należy traktować niezależnie, a ich kompensacja jest możliwa tylko w ramach instytucji potrącenia. Stosownie zaś do koncepcji zwanej teorią salda uznano, że świadczenie wzajemne stanowi pozycję, którą od razu należy odjąć od wzbogacenia, a w rezultacie obowiązek zwrotu obciąża tylko tę stronę, która uzyskała większą korzyść i ogranicza się do zwrotu nadwyżki wartości.

W niniejszej sprawie Sąd opowiedział się za rozliczeniem zgodnym z teorią dwóch kondykcji, która jest dominującą w judykaturze i doktrynie, stojąc na stanowisku, że jeśli w wyniku zawarcia umowy każda ze stron spełniła świadczenie na rzecz drugiej strony, to w przypadku nieważności umowy bądź też w przypadku przyjęcia jej upadku wobec braku możliwości jej utrzymania po wyeliminowaniu postanowień abuzywnych, każda z nich ma własne roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia – bank o zwrot kwoty przekazanego kredytu, a kredytobiorca o zwrot świadczeń spełnionych na rzecz banku w wykonaniu umowy kredytowej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r., w sprawie III CZP 11/20).

Wynika to, w ocenie Sądu, z analizy treści art. 405 k.c., w świetle którego, gdy dochodzi do bezpodstawnego wzbogacenia powstaje tyle odrębnych stosunków zobowiązujących do jego zwrotu, ile było stron nieważnej czynności prawnej, które w jej wyniku odniosły korzyść. I tak kredytobiorca ma obowiązek zwrotu na rzecz banku kapitału, a bank na rzecz kredytobiorcy uiszczonych przez niego rat. Możliwe jest przy tym wzajemne potrącenie świadczeń. Do tego wymagana jest jednak wola obu lub jednej strony, która musi wyrazić się oświadczeniem o potrąceniu. Zważywszy na kształt instytucji potrącenia (art. 498 i nast. k.c.), które jest determinowane wolą potrącającego, nie istnieje możliwość niejako „wyręczania” wierzyciela przez sąd rozpoznający sprawę poprzez odwołanie się do teorii salda. Skutek materialnoprawny potrącenia wywołuje bowiem dopiero jego dokonanie, tego zaś brakuje przy przyjęciu teorii salda.

Nadto, przyjęcie teorii salda narusza chroniony prawem interes konsumenta. Należy bowiem wskazać, że w przypadku zastosowania teorii salda i uznania umowy za nieważną, powództwo konsumenta, który nie spłacił jeszcze na rzecz banku całego udostępnionego mu kapitału, mogłoby z tego powodu podlegać oddaleniu.

Stosowanie teorii dwóch kondykcji wynika również z orzecznictwa TSUE. Na podstawie art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 Trybunał przyjął, że w przypadku stwierdzenia charakteru nieuczciwego danego warunku umownego należy,

co do zasady, uznać go za nigdy nieistniejący, tak aby nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć, co do zasady, skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej oraz faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w przypadku braku tego warunku, uzasadniając w szczególności prawo do zwrotu nienależnie nabytych ze szkodą dla konsumenta korzyści przez przedsiębiorcę w oparciu o wspomniany nieuczciwy warunek (wyroki TS: z dnia 21 grudnia 2016 r., G. N. i in., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, pkt 66; z dnia 31 maja 2018 r., S., C-483/16, pkt 34). Trybunał zwrócił też uwagę, iż obowiązek zwrotu korzyści nabytych na podstawie nieuczciwych postanowień umownych ma powstrzymać kredytodawcę przed stosowaniem tych nieuczciwych postanowień.

Powodowie regularnie spłacają kredyt, obowiązek swój zrealizowali w znacznej części, w związku z tym w tym zasadnie mogą oczekiwać zapłaty ze strony pozwanego Banku wszystkiego, co na jego rzecz świadczyli. Wobec treści załączonej przez powodów historii spłat oraz zestawienia operacji bankowych, pochodzących od strony pozwanej nie można też uznać roszczeń powodów za nieudowodnione. Wysokość dochodzonego świadczenia nie pozostawiała wątpliwości i to bez konieczności odwoływania się do opinii biegłego.

Z powyższych względów Sąd zasądził w punkcie 1 wyroku na rzecz powodów kwoty dochodzone pozwem, tj. 21.747,57 zł i 12.515,03 CHF. W toku postępowania powodowie ustanowili rozdzielność majątkową uzgadniając, że każdy z małżonków zachowa zarówno majątek nabyty przed zawarciem umowy, jak i majątek nabyty później oraz wnieśli o zasądzenie dochodzonego roszczenia w częściach równych. Dlatego Sąd zasądził powyższą należność na rzecz powodów w częściach równych (po 10.873,78 zł i po 6.257,51 CHF), stosując art. 379 § 1 k.c., statuujący zasadę podziału w równych częściach świadczenia podzielnego.

O odsetkach od zasądzonej kwoty należności głównej Sąd orzekł zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c., przy uwzględnieniu treści art. 455 k.c. W przypadku świadczenia nienależnego obowiązany do jego zwrotu pozostaje w opóźnieniu dopiero gdy nie spełni świadczenia po wezwaniu (wyrok SN z dnia 22 marca 2001 r. sygn. akt V CKN 769/00, z dnia 29 maja 2015 r., VI ACA 1020/14). Terminy odsetek liczone są zatem od daty doręczenia stronie pozwanej pism zawierających żądania. W niniejszej sprawie odsetki od kwot 10.873,78 zł zostały zasądzone od dnia następnego po dniu udzielenia przez stronę pozwaną odpowiedzi na pismo powodów obejmujące reklamację i wezwanie do zapłaty, co nastąpiło w piśmie z dnia 4 listopada 2019 r. (k. 60). Natomiast odsetki od kwot 6.257,51 zł zostały zasądzone od dnia 16 grudnia 2021 r., tj. od dnia następnego po dniu, w którym miało miejsce doręczenie pisma procesowego z dnia 1 grudnia 2021 r. obejmującego zmianę powództwa, co nastąpiło w dniu 15 grudnia 2021 r. (k. 365).

Na uwzględnienie nie zasługiwał, zdaniem sądu, podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia. Roszczenie powodów, stanowiące przedmiot niniejszego sporu, jako roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, nie ma charakteru okresowego.

Ustawą o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw z dnia 13 kwietnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r., poz. 1104), która weszła w życie dnia 9 lipca 2018 r. podstawowy okres przedawnienia został skrócony z 10 do 6 lat. Jednakże na podstawie art. 5 ust. 3 tej ustawy do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym. Zatem w celu zapewnienia ochrony konsumentów należy stosować 10 letni termin przedawnienia (por. uzasadnienie do projektu ww. ustawy z dnia 19 grudnia 2017 r., s. 14).

Nadto, zgodnie z utrwalonym poglądem judykatury, „dług z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia jest długiem bezterminowym, zatem zwrot korzyści uzyskanej z tego tytułu powinien nastąpić przy uwzględnieniu regulacji przewidzianej w art. 455 k.c. – niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia. Konsekwencją takiego charakteru długu z tego tytułu jest to, że bieg terminu przedawnienia roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia liczy się od dnia, w którym korzyść powinna być zwrócona przez dłużnika, gdyby wierzyciel, zgodnie z art. 120 § 1 k.c. wezwał go do wykonania zobowiązania w najwcześniejszym możliwym terminie. Fakt, że spłata została rozłożona na raty nie nadaje świadczeniu charakteru okresowego. Świadczenia

okresowe charakteryzują się bowiem dwoma kumulatywnie występującymi cechami – po pierwsze są one spełniane okresowo, po drugie – nie jest możliwe z góry ustalenie ich wysokości. Druga z przesłanek nie występuje w sytuacji rozłożenia świadczenia na raty (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 lipca 2020 r., sygn. akt VI ACa 501/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 18 czerwca 2019 r., sygn. akt I ACa 537/18).

Dodatkowo Sąd podziela również pogląd wyrażony w uchwale z dnia 16 lutego 2021 roku, sygn. akt III CZP 11/20, w której Sąd Najwyższy, odwołując się do wcześniejszego orzecznictwa, w którym już zwrócono uwagę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18), iż ze względu na zastrzeżoną dla kredytobiorcy-konsumenta możliwość podjęcia ostatecznej decyzji co do sanowania niedozwolonej klauzuli (i uniknięcia w ten sposób skutków nieważności umowy) albo powołania się na całkowitą nieważność umowy, wprost wywiódł, że co do zasady termin przedawnienia roszczeń o zwrot nienależnie spełnionych świadczeń może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę-konsumenta wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji w tym względzie. „Dopiero bowiem wtedy można przyjąć, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny (na pewne podobieństwo przypadku do *condictio causa finita*), a strony mogły zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia (por. art. 120 § 1 zd. 1 k.c.).”

Sąd uwzględnił w całości roszczenia sformułowane przez pełnomocnika powoda jako główne. Wobec powyższego nie odnosi się do pozostałych żądań, które sformułowane zostały jako roszczenia ewentualne.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty te składają się opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 68 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 3.600,00 zł (§ 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.) oraz zaliczka na wynagrodzenie biegłego w łącznej kwocie 1.186,38 zł (łącznie kwota 5.854,38 zł, którą Sąd zasądził na rzecz każdego powodów w wysokości po 1/2 części).

W niniejszej sprawie pełnomocnik powodów wniósł o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej. W ocenie Sądu nie można uznać, aby w niniejszej sprawie zachodziły przesłanki do zasądzenia wynagrodzenia wyższego od stawki minimalnej. W sprawie nie wystąpiły bowiem żadne szczególne okoliczności, a skala aktywności pełnomocnika pozostawała na zwykłym poziomie. W toku sprawy składano wielostronicowe pisma, jednakże Sąd ma na uwadze, że w pismach tych powoływano poglądy wyrażone w różnych orzeczeniach. W ocenie Sądu nie zachodziła taka potrzeba z uwagi na co nie mogą one przesądzać o konieczności zwiększenia wynagrodzenia pełnomocnika. Nadto pozew w niniejszej sprawie zawiera argumenty podnoszone przez pełnomocnika powodów w wielu analogicznych sprawach.

Na podstawie art. 84 w zw. z art. 80-82 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. 2010, Nr 90, poz. 594 z późn. zm.) Sąd nakazał zwrócić na rzecz powodów kwotę 813,62 zł tytułem niewykorzystanej zaliczki na wynagrodzenie biegłego.

Mając powyższe na względzie orzeczono jak w sentencji.

Z:

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi strony pozwanej przez PI.